

CRÍTQUES LLIBRES

Ramon Berenguer III onejant la bandera de Barcelona.

INDEX FOTOTECA / HERITAGE IMAGES / CONTACTO

Per Ponç Puigdevall

A la seva novel·la anterior, *Nicolau* (2022), Antoni Veciana (Reus, 1977) se servia de la rondallística i els mites mariners per mirar de nou i narrar amb goig, amb una alegria gairebé física —semblaria que a cada frase s'hi veu la companyia del moviment de les mans, els riures, les gesticulacions expressives— la llegenda del Peix Nicolau, una mena de sirena masculina que en la imaginació popular es considerava com un ésser benefactor. I mentre es llegia la prodigiosa i fecunda biografia que es desgranava en aquesta espècie de novel·la d'aprenentatge,

folklorica en el bon sentit de la paraula, plena de vicissituds i aventures vistes amb candor i naturalitat, el lector podia recordar el que Alexandre Dumas deia de Charles Nodier, fautor de *Contes visionaris*: que tenia el privilegi dels

homes de geni, que quan no sabia ben bé del tot el que explicava, s'ho inventava, i que el que inventava era molt més probable, molt més colorista, molt més enginyós, i fins i tot més verdader, que la realitat. A *Nicolau*, gràcies a la navegació veloç de la fantasia, la lleugeresa triomfava sobre el pes, el frívol sobre el significat, i mentre nedàvem al costat d'aquesta versió masculina d'una sirena, saltant d'un fet a un altre fet, la imaginació s'imposava damunt de l'experiència. Al cap i a la fi, el que feia Antoni Veciana amb l'eròtic fons del mar era

NARRATIVA

La nova Xahrazad d'Antoni Veciana

Després de 'Nicolau', l'escriptor reusenc relata la vida de Dolça de Provença, esposa de Ramon Berenguer III, comte de Barcelona

el mateix que fa ara amb la llunyana i obscura edat mitjana a *Dolça a la Torre del Fang*, el relat de la vida de Dolça de Provença, esposa de Ramon Berenguer III, comte de Barcelona. "Aquest llibre", diu a la nota inicial, "no pretén recrear la vida del segle XII, només el fa servir com a escenografia per explicar històries".

Dolça a la Torre del Fang és també un conte oral i meravellós —no podia ser d'altra manera en una novel·la on la poesia trobadoresca hi juga un paper determinant—, i on potser el que se celebra des del primer instant —"compta més l'explicació que no pas el que s'hi explica, això és l'èscia de les fogueres"— és aquell art arravatat d'explicar històries, que sempre aconseguix que el lector visqui sense conèixer totes les experiències del món. "En la meua tasca de fer-me escoltar, poc pesco en la veritat dels fets i de les persones, sinó que per fer-les entendre com a veritat, les he de destrossar, liquar, beure i païr per tal de poder-les suar amb el ritme del meu alè i la punteria del meu ull. I m'he acostumat a respirar-les al mateix pas dels que m'escolten, i així entrem tots dins el mateix somni", diu una de les criades encarregades d'accompanyar per a Dolça de Provença un nou avатар de Xahrazad. El punt de partida que tria Antoni Veciana està suficientment documentat: Ramon Berenguer III, anomenat el Gran, després d'haver-ho fet amb una de les filles del Cid Campeador i amb Almodis de Mortain, es casa el 1112 amb Dolça de Provença, un matrimoni que li permet incorporar al casal de Barcelona tota una sèrie de dominis occitans.

Però com que a Antoni Veciana el que li interessa no és tant la mania pedagògica de la Història com la furibunda vitalitat de les històries minúscules que es forgen al seu voltant —la perpècia seria la unitat d'acció—, per damunt del costat didàctic hi incorpora la presència elèctrica i vesànica d'un fil argumental inquietant que surt de la inexaurible llegenda europea, nascuda cap a mitjans del segle XII segons Isabel de Riquer —i recollida per Joan Amades en el seu catàleg rondallístic—, anomenada "el cor devorant": de sobte, enmig d'un món medieval amb castells, corts sofisticades i exquisides a la seva manera, amb cavallers, dames i trobadors, vet aquí que ens trobem amb un acte de canibalisme, o d'un festí necròfag potser, perquè Ramon Berenguer III, que se sap un marit enganyat, mata l'amant de la seva dona, un trobador: el tòpic sempre ha dit que els poetes, contràriament als narradors, són de sang calenta. Li treu el cor, demana al cuiner que el guisi de la millor manera possible i fa que ella se'l mengi. Aleshores, perquè la venjança tingui un sentit irrefutable, quan al plat no en queda ni una sola engruna, revela a la seva dona d'on prové la menja deliciosa que s'ha cruspit afamadamant. És una llegenda molt idònia per a un autor, Antoni Veciana, amb mil i una ganes d'esdevenir una nova Xahrazad.

Dolça a la Torre de Fang Antoni Veciana

La Segona Perifèria, 2024
193 pàgines. 18,50 euros

PERFIL

Capote, bombolles, Palamós

Del pas de l'escriptor per la Costa Brava no en queda quasi res. Quatre projectes el van conèixer i en parlen tirant més de fantasia que no pas del record sedimentat

Per Adrià Pujol

El tret principal del turista és que passa de puntes pels llocs. És evident que hi ha sensibilitats diverses. Els uns han llegit la guia per informar-se de l'idioma i els perills i les raconades, i els altres es fien més de l'atzar i els consells, o només venen a menjar, beure i descansar. Seria injust exigir al turista estàndard que s'integri prou o que se'n torni amb certs coneixements d'origen. Aquest molt sovint no vol que el molestin més del compte, enllà d'esperar que el turista es comporti i pagui la minuta. El més habitual és estar-se lluny de casa però fent més o menys el mateix, en circuits força preestablerts i una mica dins d'una bombolla.

Entre el viatge llampec i l'estada sense retrovisor hi ha una modalitat que menja a totes dues bandes. Costa d'acotar-ne la durada, però sol ser pròpia d'artistes i de malalts que canvien d'aires per concentrar-se o per curar-se —i d'expats, un cas que ara i aquí no ens interessa. Parlem d'un grapat de mesos, esclat, fet que situa l'estadant en uns llimbs estranys: és mig turista mig emigrant. Del primer n'adopta la mirada que teneix el rodal d'exotisme —

la mirada de la ignorància— i de l'altre en pot assumir, sovint per força, la necessitat d'integrar-se, perquè tard o d'hora necessitarà metges i altres operaris.

HULTON-DEUTSCH COLLECTION / CORBIS / GETTY IMAGES

Fa cent anys que la Costa Brava en corre plena, d'aquests espècimens, vinguin de Barcelona vinguin d'arreu. D'un que ara se'n celebra el centenari del naixement, de l'escriptor Truman Capote, se'n podria treure un motlle per avaluar-ne uns quants. Tot fugint de la fressa novaiorquesa, el famós escriptor s'instal·la a l'Hotel Trias (Palamós) l'abril del 1960 amb el seu xicot mentre espera que li adobin una casa. Han recalat aquí per recomanació del periodista Robert Ruark, que ja fa un temps que hi és. L'objectiu de Capote és tancar-s'hi i acabar la magnífica novel·la *A sang freda*, inspirada per l'assassinat d'un granger i la seva família, els Clutter, a Kansas. De fet, Capote espera que els assassins Dick Hickock i Perry Smith, dels qui s'ha fet amic per documentar-se, siguin executats —com si realitat i ficció haguessin d'anar de bracet.

Tres estius, més de 500 dies, passarà Capote a la contrada, estant-se en quatre llocs diferents: a la platja de la Catifa, a Sant Jordi d'Aro; en un xalet a Sant Antoni de Calonge, i en un casalot a casa Senia, a Palamós. Ara és la Residència Literària Finestres, un indret que acull, de vegades, aquesta mena d'estadants que diem més amunt, ni carn ni peix, ni del tot apocalíptics ni del tot integrats.

Del pas de Capote per la Costa Brava no en queda quasi res. La bombolla. Quatre projectes el van conèixer i en parlen tirant més de la fantasia que no pas del record sedimentat. Hi ha una ruta, poc demandada a l'oficina de turisme, que porta gent a llocs que ja no hi són, una pastisseria, un restaurant. A les novel·les i a la correspondència de Capote no s'hi troba cap referent d'envergadura. Ha de ser que s'hi va estar massa poc, que va treballar molt enclaustrat, tant li fa. Situat en un univers paral·lel en què Capote s'ha quedat a viure, escatiríem si ha fet de Tom Sharpe: després de 15 anys a Llafranc, no parlava gota de català —un tel de castellà sí.